

A Pátria-tomb rehabilitációja — V+A Kft.

Méhes László A kulcsszó: egyensúly

Alig egy éve, hogy Viszlai József építész a miskolci városépítész jelenében tapasztalható ellentmondásokról írt az Új Holnap című folyóiratban (2006/2). Számos kritikát megfogalmazott az épített városkép alakulásának „iránytalanságával” kapcsolatban, és utalt a helyzetért felelős építészek és várospolitikusok felelősségére. 2007 októberében új helyzet állt elő: Miskolc polgármestere Viszlai Józsefet kérte fel arra, hogy Miskolc főépítésze legyen — és ő elvállalta a feladatot.

Fotó: Bendzsák Erika

— Minden esetben tanulságos, ha valakit korábban megfogalmazott nézeteivel szembesítenek — előljáróban meg is teszem ezt két, a szövegekörnyezetből kiragadott részlettel. A Kommentár nélkül címen az Új Holnapban megjelent írásban ez áll: „Miskolc városszerkezetében a XIX. század köszön vissza ránk: árvizek, tűzvészek nyomai, amelyek újjáépítésekor, bár adott volt a lehetőség egy új városkép megálmodására, a városszerkezet átalakítására, a megvalósítás időről időre elmaradt. Elmaradt, annak ellenére, hogy egy évszázaddal ezelőtt is megfogalmazták már, milyen utánozhatatlan lehetőségeket kínál a fekvése, milyen inspiráló természetes környezettel bír ez a város — amelynek építészetében a táj adta lehetőségek mégsem igazán tükröződnek. Megdöbbenünk, ha a témáról száz évvel ezelőtti írásokat veszünk elő, és összevetjük azokkal, amelyek a közelmúltban születtek. Úgy tűnik: sem az adottságokból, sem a katasztrófákból nem tanultunk.” És a szövegben idézett gondolat egy Finta Józseffel készült, a Népszabadságban 2005-ben megjelent interjúból: „Mi változtatta meg álmodó képességünket a mai „kómás” aljózanságunkra, milyen folyamatok vezettek el jelenbeli gyávaságunkig, öreges kortalanságunkig?” Üzenetek ezek mindazok felé, akik akkor a közös környezet alakításáért felelősek voltak, és emlékeztető annak, aki most igyekszik meghatározni a város építészeti fejlődésének irányait. Az elhibázott, félrecsúszott fejlesztéseken, az elkészült produktumokon lényegében már nem változtathat, de befolyásolják elképzeléseit, ha a jövőbeli városképre gondol?

— A közelmúlt történéseivel nem szeretnék foglalkozni. Igaz, ha nem hagyott nyugodni valamelyik városi épület képe, illeszkedése a környezetéhez, eddig is megrajzoltam magamnak,

Villamospálya-rekonstrukció — V+A Kft.

milyenné építeném át, de ezeket a rajzokat megtartottam magamnak. Most viszont egészen másféle probléma foglalkoztat: egy integrált városfejlesztési modell felvázolása. Az elmúlt években tapasztalható rögtönzések helyett egy, az egész várost átfogó, a belvároson túlmutató, az egyes városrészekre is kiterjedő építészeti stratégia kimunkálása, amely 6-10 éves távlatban határozná meg a városépítéssel irányait is. Az egyenlőtlen városfejlesztésben ugyanis mérhetetlen veszélyek rejtőznek!

— *Még mielőtt ennek részleteit sorra vennénk, szóljunk néhány szót a főépítési kinevezésről! A helyi sajtó úgy írt erről, hogy hosszú huzavona kísérte, míg elvállalta...*

— Nem. Ez így nem fedí a valóságot. A belső vívódásom tartott sokáig.

— *A szabad gondolkodású, önálló építész viaskodott azzal az előképpel, amely szerint a főépítési feladatkör Miskolcon egy szűrke, csupán a végrehajtásra kárhivatalki státusz?*

— Több, mint két évtizedes önálló építészti múlttal valóban lehetetlennek tűnő vállalkozás főépítésznek lenni egy megyei jogú városban úgy, hogy a jelenlegi törvényi előírások szerint nem építhetnek a saját városomban. Még az elem kerülő tervrajzokba sem rajzolhatok bele vastag ceruzával! Számomra ez akkora képtelenség, hogy már-már izgalmas a feladat! De hogy a kérdésre is válaszoljak: súlytalan hivatalt vettem át. A főépítés és a főépítési kabinet feladata nem egy, a város jövőbeni építészeti arculatát, karakterét meghatározó koncepció megalkotása volt, hanem elsősorban adminisztratív teendőket látott el, ezen pedig alapjaiban változtatni szeretnék, változtatni kell. Vannak történések, amelyek évek óta nem hagynak nyugodni. Ami nagyon hiányzik nekem ebből a városból, az a jövőt vizionáló merészség.

*Tömbbelső rekonstrukciója —
Kéreg-rekonstrukció V+A Kft.*

— *Elárulja, miként történt a felkérés?*

— Megkérdezték tőlem, hogy mit akarok még ebben a városban csinálni? Mondtam: van néhány ház, amit felépítenék, szeretném, ha megvalósulna a Városháza rekonstrukciója, aminek első eleme a Hunyadi utca 2. foghíj beépítése, amelyre a kiírt országos tervpályázatot még 2006-ban a mi építészirodánk nyerte meg. És befejezni a saját házamat. Bizonyos fokig álmodozó, bizonyos fokig realista típus vagyok. Az álmodozó, aki a pályázatokban lerajzolja a vízióit, a realista pedig tisztességgel igyekszik megépíteni azokat a házakat, amelyeket sok-sok pénzzel rá bíznak. A kihívás a munkánkban az, amikor a vízió ütközik a realitásokkal, és a kettő mentén egyensúlyt kell teremteni.

— *Főépítésként milyen szerepet vizionált magának?*

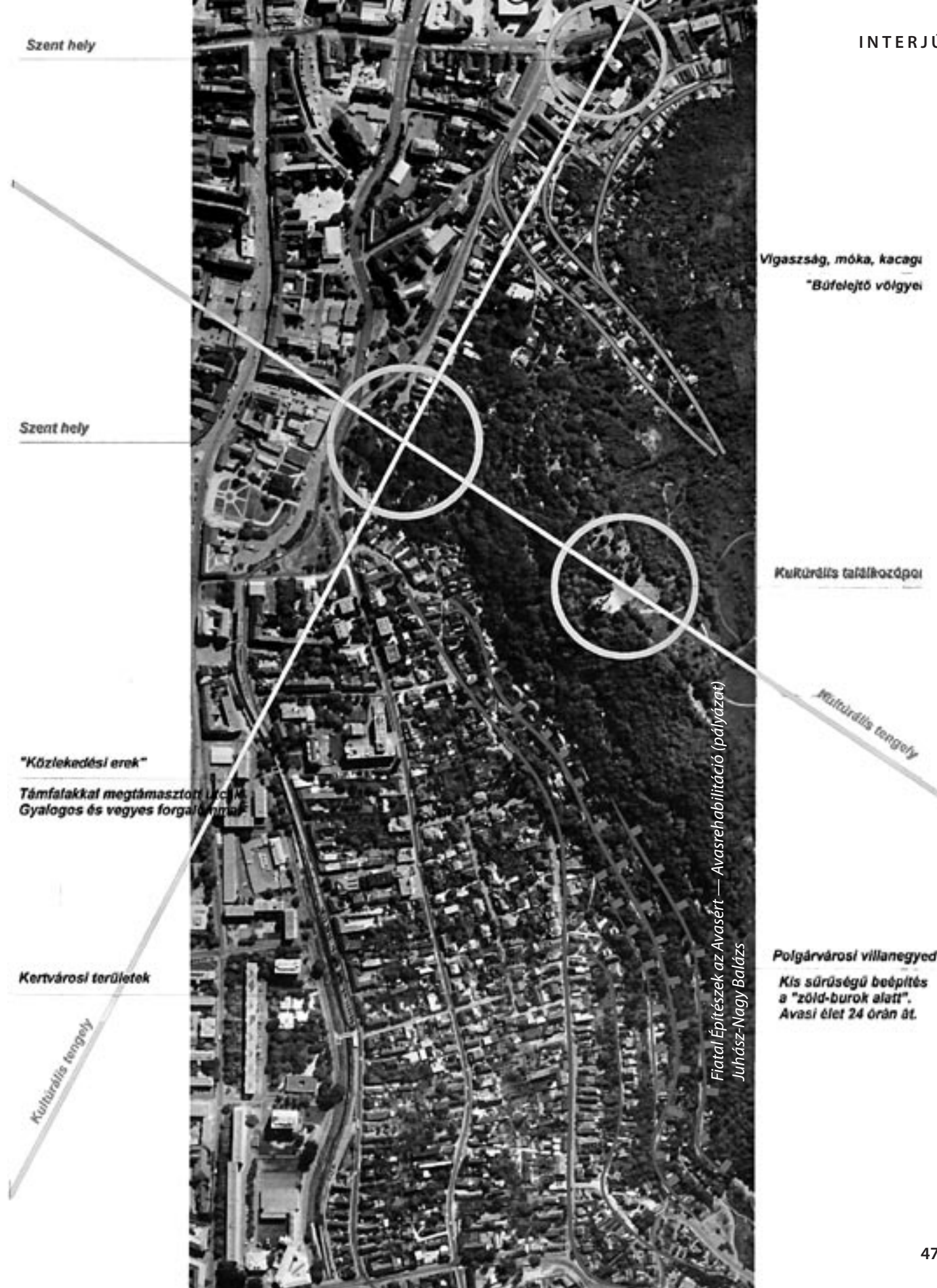
— Amikor igent mondtam a felkérésre, úgy gondoltam: ha a város egy-két pontján le tudok rakni olyan építészeti jeleket, amelyek időtállóak, akkor már tettem valamit. A főépítésnek számomra generálnia kell egyféle szemléletet, arculatot a városfejlesztésben. Úgy gondolom, a város jövőképét először le kell fordítani építészeti nyelvre, az építészetet pedig a mindennapi nyelvre. Ennek is megvannak a maga közérthető eszközei, például a városmodellezés. Miskolcnak azonban túl kell lépnie az eddigi tapasztalt, múltbanéző városkép koncepcióján.

— *Néhány helyen letenni a névjegyét... Ezt bármely építész megteheti, és meg is teszi, mint ahogy Ön is letette már a Szinvaparkkal, a Kandia utcai adóhivatal épületének bővítésével, a Macropolissal, a Miskolci Galéria Rákóczi-házának átalakításával, hogy csak néhány épületet említsem. Mi a különbség ezek, illetve a főépítési „jelhagyás” között?*

— Az épületeim alapján azt mondják rólam, modernista vagyok, pedig a Rákóczi-ház 16. századi architektúrájának visszaállításával bizonyítottam, hogy amelyik épület értéket képvisel, azzal lehet és kell is a lokálpatrióta szemléletet erősíteni. A másik oldalon viszont egyfajta jövőképet kell felmutatni az építészeti nyelvezetével is. Ma már senkit nem hökkent meg a Szinvapark épülete, léptékével és üvegarchitektúrájával is a helyén van. Ha főépítésként van dolgom, akkor többek között az, hogy egy sokkal bátrabb építészettel nyissak teret — ám ez nem feltétlenül jelent pusztán csak modernizmust!

— *Akkor mit jelent ez a gyakorlatban?*

— Olyan meghívásos pályázatokat, amelyeken a miskolci és a B.-A.-Z. megyei építészakadémiájának tagjai vehetnek részt, valamint országos, nyílt tervpályázatokat, amelyekre néhány példa már akadt — ilyen volt az avasi régészeti park, a Városháza melletti Hunyadi utcai foghíj beépítése és a városi uszoda megtervezése. Ezekhez hasonlóan a Szent István tér kialakítására is országos pályázatot írt majd ki a Városháza, amelynek eredményeként — reményeim szerint — életszerű, új struktúrájú, nívós építészeti tér jöhet majd létre, „kaput nyitva” az Avasra. Apró lépések ezek afelé, hogy helyi szinten visszaállítsuk az építészeti rangját.

*Fiatal Építészek az Avasért — Avasrehabilitáció (pályázat)
Juhász-Nagy Balázs*

Az elmúlt időszakra jellemző, egyfajta provincializmuson pedig másképp nem lehet túllépni, csak széles körű megmértetéssel.

— *Ha az eklektikus, se park, se tér Hősök terét, vagy a főutca kulissza-rekonstrukcióit, az egymáshoz nem illő köztéri tárgyakat látom, arra gondolok: mélyen gyökerező válsággal küszködik Miskolc városépítészete. Ilyen körülmények között egy adott területre megszülethet akár a leginkább oda illő terv, a megvalósítandóról végül is a megrendelő, azaz a Városháza dönt!*

— A főutca véleményem szerint inkább érzelmi, mint építészeti kérdés. Kedves épületek vannak itt, vigyázni is kell rájuk, de azt tudomásul kell venni, hogy ez csupán a múltnak egy jele. A megtartva megőrzésre is volna elképzelésem: a „kéreg-rekonstrukció”, ami azt jelentené, hogy a külső homlokzati kerget alkotó épületek mögötti tömbbelsőket új, mai architektúrát kapnának. A múltnak és a jelennek ezzel a szimbiózisával élhető minőséget lehetne létrehozni itt, és elősegíteni a belváros rangjának visszaállítását. Tehetnénk mindezt azért, mert azt tapasztaljuk, hogy a belváros lakókörnyezetként is felértékelődött. Természetesen nem szabad elfelejteni, hogy Miskolc történetének félmúltjában is történtek olyan építészeti események, amelyek a 20. század magyar építészettörténetében is jelentős fejezetek!

— *Például?...*

— Ezek sorába tartozott az egykori Rónai Művelődési Központ, az 1960-as években a város emblematikus épülete, amelyet nagyon rangos építész, Vas Antal jegyzett. De említhetném a sportcsarnok, a megyei könyvtár, a Nemzetközi Kereskedelmi Központ (ITC) épületét, amelyek építészeti minőségükkel tankönyvi mintapéldák voltak a középület-tervezési tanszéken. A Diósgyőri Gimnázium épülettervezője pedig — aránytévésző átalakítása előtt — az a Dávid Károly volt, aki a Népstadiont és a Ferihegy 1-et is felépítette. Ezeknek és a hozzájuk hasonló kvalitásos épületeknek a megóvását helyi értékvédelmi tervben kell rögzíteni, amely részletesen leírja, mit és miért érdemes megőrizni a jövőnek! Szükségét látom ezért egy értéktérkép elkészítésének, amely a védendő objektumokat beazonosítható módon rögzíti, hogy mindennapi értékeinket valóban megbecsüljük, hogy tudjuk mihez kötni az értékalkotás fogalmát. Ez válthatná fel a befektetőket elriasztó, szerencsétlen módon kezdeményezett, területalapú ideiglenes műemléki védettséget a városban, amelynek hatálya 2007-ben jár le. De térjünk vissza ennél a pontnál is a jelenhez! Hamarosan egy új városi tervtanács alakul, amely a korábbihoz képest korosztályi váltást, a 30 és 40 év közötti, helyi építészgeneráció helyzetbe hozását jelenti. Mellettük független szakértőként más városokban élő elismert építészek, úgy, mint Z. Halmágyi Judit, Bán Ferenc, Golda János, és Sári István adná meg a testület rangját. Szerettem volna bevonni a véleményezői körbe a civil társadalom képviselőit is, ám ezt csak azokban az

építészeti ügyekben tehetem majd meg, amelyek közpénzeket érintenek. Ebben az esetben azonban akár többlépcsős is lehet tenni az építészeti döntések ügyét.

— *Van néhány elvarratlan szál, évek, nem egyszer évtizedek óta megoldatlan probléma: az Avas Szálló, az Arany Csillag, az Avas, a Weidlich-udvar, az Erzsébet fürdő, a Fürdők Völgye projekt — ráadásul ez utóbbi kettőhöz személyes köze is van. Látja ezek jövőjét?*

— Tervek, elképzelések voltak és lesznek is, és van, aminek megvalósulására lehet befolyásom, és van, amire nem. A Szent István térre kiírandó pályázat azt a célt is szolgálja, hogy az Erzsébet-fürdőhöz kapcsolódó komplexum olyan formában valósuljon meg, ami illeszkedik a főtér megújulását célzó törekvésekhez. Sikerült elérni, hogy a város képviselő-testületének mindkét oldala egyetértsen ebben a kérdésben. A Szent István tér kialakítása pedig szorosan összefügg azzal, hogyan tudjuk megnyitni a várost a hegy felé, ahol a „búfelejtő” völgyek mellett szakrális pontok is vannak. Ott az Avas-tető, ahová az ország egyik legjobb építészete tervezte meg a régészeti park épületegyüttesét, és ne feledkezzünk meg arról a több tízezer emberről sem, akik mindezek mögött, az Avasi-lakótelepen élnek. Ezt a vonalat közvetlen, élő kapcsolattal kellene összekötni a Szent István térrel. Azzal az illúzióval azonban le kell számolni, hogy néhány működő borház vigalmi negyedde teszi a területet.

— *Van már cselekvési terve, hol és miként kellene elkezdni a változtatásokat?*

— A megújuló tervtanács és az értéktérkép kidolgozása már apró, az egy-két éven belül megvalósítandó terveimet is érzékelhető lépés. Ezek között az első a villamosközlekedés fejlesztéséhez köthető. Fontos dolog, hogy a projekt kapcsán ne csak a villamospálya műszaki megújítása történjen meg, hanem ezzel párhuzamosan a város építészeti arculatát is gazdagítani tudjuk. Létrehozhatnánk például a „belváros-ligetet”: le lehetne szedni a villamos légvezetéseket az épületek homlokzatairól, szerényebb összegből végig lehet fásítani a főutcát, „grünbetonba” lehet ültetni a villamossíneket. Egy-két helyen vissza lehetne lopni a főutca a megszüntetett árkádokat, és ezekhez kapcsolódva a kapualjaknak is építészeti szerepet kellene adni. Különös hangsúlyt szeretnék fektetni arra, hogy azt a méltatlan állapotot, ami az „élő város” és a halottaink városa, azaz a köztemetőink közötti építészeti minőségben megjelenik, megszüntessük. A temetők állapota, elődeink tisztelete képet alkot a ma emberéről. Fontos, hogy ezek a megszentelt helyek — a Farkasréti temető, a debreceni és a nyíregyházi köztemető példájára, hogy a házsongárdi, vagy a stockholmi erdei temetőt ne is említsük — olyan környezetet biztosítsanak számukra, amely valóban nyughelyül szolgálhat szereteteinknek. Az ennél távolabbi városképi jövőt egy szóban tudnám a legjobban megfogalmazni: egyensúly. Egyensúly a múlt, a jelen és a jövő között; az új beruházások és a városrehabilitáció között; az épített és a természeti környezet között; a belváros, a körülötte lévő városrészek és a peremkerületek között.